

ristade samtidigt av Visäte, och de ha säkerligen alltifrån början stått uppställda som nu intill varandra på vägen. U 613 är rest över en kristen man, som dött i dopkläder, U 614 måhända över en hedning, på vars minnesvård kristna symboler noggrant undvikits.

615. Tranbygge kvarn, V. Ryds sn.

Litteratur: B 270, L 327. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal (i Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 209; UFT h. 8 (1879), s. 109.

Avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 270).

Runstenen fanns enligt *Ransakningarna* »wedh Tranbyggie Qwarn, Straxt in om gierde nordan til». J. Hadorph fann den under sin resa 1684 »wid Tranbygge quarn». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* står antecknat: »Tranbygge Qwarn» (likaså B 270 och L 327). Stenen är sedermera icke omtalad, den saknas hos Dybeck och har förgäves efterforskats år 1941 och 1946.

Av teckningen i B 270 att döma, har stenen icke stått rest utan legat kullfallen på marken. Det har varit en hög, smal sten, vars övre hälft var upptagen av en runristning. Denna synes på 1600-talet ha varit rätt väl bevarad.

Höjd omkr. 1,95 m., bredd omkr. 0,50 m. Ristningens höjd omkr. 1 m.

Inskrift (enligt B 270):

sikuiþr · lit · risa staa þansa aft · brusa · faþur sin · kuþ hialbi · ant ans

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Sigviðr let ræisa stæin þannsa aft Brusa, faður sinn. Guð hialpi and hans.

»Sigvid lät resa denna sten efter Bruse, sin fader. Gud hjälpe hans ande.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början; icke heller efter 14 a, 18 a, 23 a, 36 r, 42 þ, 51 t, 54 s. 17 a har bst endast t. v. om hst. 18 a har den vanliga formen av a-runan, med bst skärande tvärs över hst nedifrån v. uppåt h.; fel för n. Bst i 31 a endast på h. sidan av hst. Framför 52 a finnes plats för en runa, som kan ha blivit förbisedd av tecknaren.

Ornamentiken är synnerligen enkel, utan några utsmyckningar av runslingan och med denna hopkomponerad med korset i mitten. Inskriften börjar nedtill t. h. och går motsols runt stenen och slutligen nedifrån uppåt i de båda vertikala korsarmarna. Runorna stå därför mot det vanliga bruket med foten utåt stenens kanter.

Om namnet *Sigviðr* se Sö 276, om *Brusi* U 333.

616. Tång, V. Ryds sn.

Pl. 4, 7.

Litteratur: D 1:11. R. Dybeck, Reseberättelse 1860 (ATA), s. 2; VHAAkad:s protokoll 1860 § 343; UFT h. 8 (1879), s. 109; Handlingar i ATA 1941, 1945.

Äldre avbildning: Dybeck a. a.

Omkring 700 m. S om vägkorset vid Sveden utgår en mindre väg västerut mot Brokmyra och Tång. I åkern S om denna väg finnas några ouppodlade stenbackar. I östra kanten av en av dessa står runstenen, omkring 200 m. S om byvägen och omkring 600 m. V om landsvägen, varifrån den är väl synlig.

Om fyndet av runstenen meddelar Dybeck (1860): »En mindre höjd mellan Lerberga och

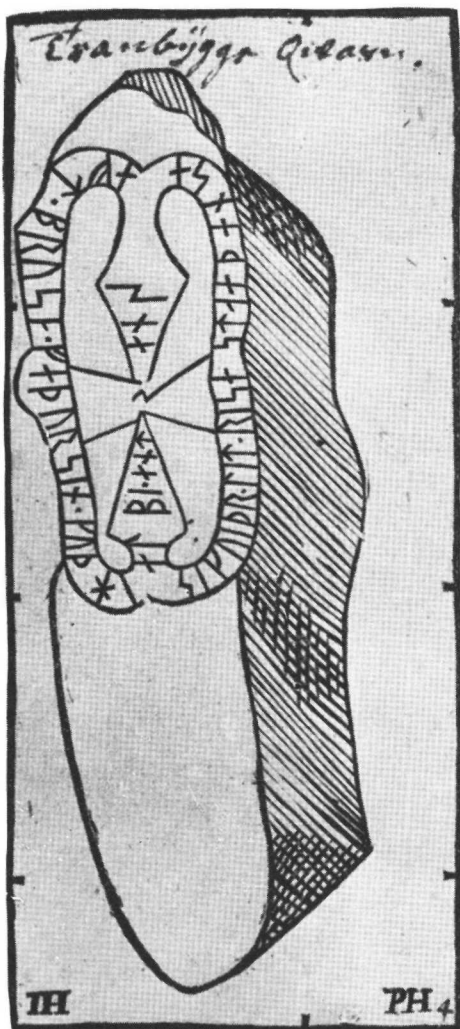

Fig. 8. U 615. Tranbygge kvarn, V. Ryds sn.
Efter B 270.

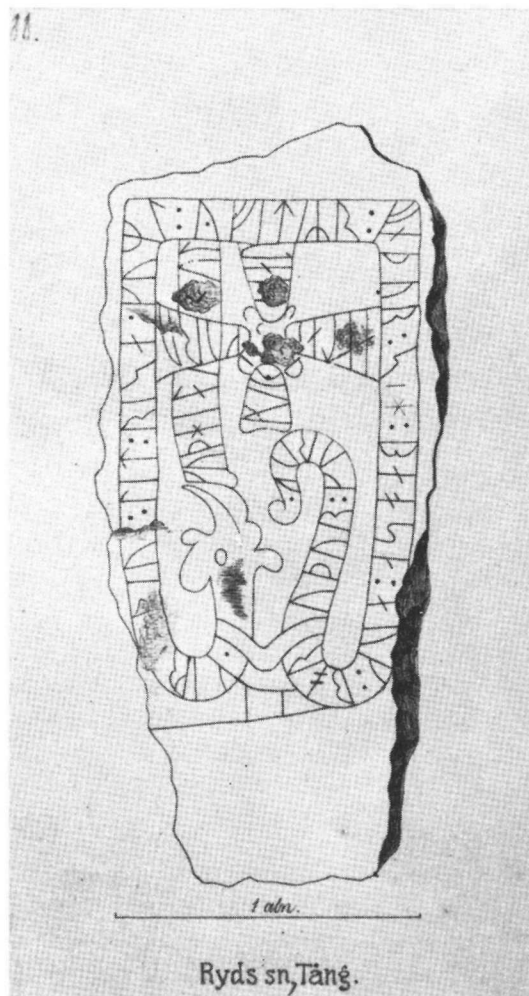

Fig. 9. U 616. Tång, V. Ryds sn.
Efter D 1:11.

Tång, utgörande en liten afsats af den nyss nämnde Hammarbackshöjden [se ovan U 611], skall vara »vida känd» under namnet Hattkullsbacken. Han är på flera sidor omgifven af åkrar. Runstenen fanns för nära 20 år sedan liggande i en af åkrarne mellan backen och Tång, samt lades vid samma tid till trappsten öster i byn. Nyligen rest å en gård bland löfbuskar . . . Lemningar efter en gammal väg hafva funnits i dyängen mellan Hattkullsbacken och Brunna, söder om den nuvarande.» — Enligt beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863) fanns en runsten »på gårdstomten vid Garpeboda». Tydligen är det U 616 som avses. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

Var runstenen ursprungligen har stått, är sålunda icke fullt klart. Hur och när den har kommit till sin nuvarande plats, är okänt. Den återfanns här 1941 och restes 1945. Marken tillhör Brunna gård.

Vit kvartsrik granit. Höjd 1,90 m., bredd 0,95 m. Ristningen 1,40 m.×0,85 m. Stenen är liten, och ristningen står därför trångt. Ytan är mycket hård, och stenarten är kristallisk. Stenen är grunt ristad och ganska svärläst. Många linjer äro ytterst svaga och smala.

Inskrift:

fir - - riui : lit rita · kuml : yfitirr : fapurr : sih : baosa : auk : borupurr : kuru - - kup hial - . . . ul

uti - - ial akla - - kuru

fir - - riui *let retta kuml æftir faður sinn Bosa (?) ok broður kuru - . Guð hial[pi] . . . kuru [f]ioll*
uti a Ænglan[di].

»**fir - - riui** lät resa kumlet efter sin fader Bose och [sin] broder **kuru -**. Gud hjälpe . . . **kuru** föll utomlands i England.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. Ormhuvudet är mycket grunt. 1—3 **fir** äro tämligen tydliga. Därefter äro två runor förstörda (eller blott en?). 6 **r** är svagt, osäkert. 7 **i** är klart; ingen bst har funnits. 8 **u** är tydligt. 9 **i** kan ha varit **n**. Sk efter 12 **t** är osäkert. Endast övre delen av hst i 15 **i** är bevarad; bst t. v. är tämligen tydlig; icke **s**. 17—20 **kuml** är tydligt. 21 **y** har en djup prick. Hela ordet 21—27 **yfitirr** är klart. 35 **h** är tydligt. 36—40 **baosa** är tämligen tydligt, och läsningen torde kunna betraktas som fullt säker. 51—54 **kuru** äro säkra, ristade med smala, fina linjer. Därefter följer en rak stav och, otydligt ristad, en sned, något böjd stav (**s**). Huruvida en runa eller två stått efter 54 **u** i runslingan, kan ej avgöras. Intet sk framför 56 **k** eller efter 58 **p**. 59—62 **hial -** är ristat mycket grunt, med smala linjer. Därefter äro ett par runor alldeles borta. 65—67 **uti** är tydligt. Av r. 68 finnes halva hst kvar, men ingen bst. Runan kan ha varit **f**. 69—71 **ial** äro säkra. 72—75 **akla** är tydligt. Därefter finns nedre delen av hst i behåll; övre delen är borta. 78—81 **kuru** är säkert; runorna äro smala.

Dybeck: · **kir . . . riui - : lit : risa : kuml : yfitirr : fapurr : sih : baosa : auk : borupurr : kuruk · kup hial - . . . ul · u - - - al akla - kuru**. »Inskriftens förra del har tre ristfel: **k**-kännestrecket i första namnets **r**, **n** för **a** i **fapurr**, samt ett matt men fullt säkert **h** för **n** i **sin** . . . Inskriftens sednare del, ristad i korset, mycket skadad och säkert starkt förkortad, tilltror jag mig icke kunna återgifva, utan hänvisar till ritningen, hvilken troget upptager hvarje å stenen nu synbar rista. I högra korsarmen kan väl knappast läsas **anta** (? **aota**). I venstra däremot med säkerhet **kuru**. I undre armen ses ett till **u** ändradt **k** eller tvärt om, och derefter några tydliga, men otydbara stafvar, den sista med prick. Af öfre armens fyra runor är blott ett **n** bestämbar.»

Ristningen har varit utförd av en mindre van och föga skicklig ristare; det röjer sig både i runornas former och i den osäkra beteckningen. Den sten han har använt har också varit mycket olämplig för ändamålet. I huvudsak är visserligen inskriftens innehåll klart. Men i detaljerna är mycket fragmentariskt eller osäkert. Särskilt gäller detta om inskriftens personnamn. Om namnet *Bosi* se Sm 6. Dybeck läser 51—55 **kuruk**. Om detta är riktigt, skulle namnet kunna vara *Krokr*. Om detta se U 32.

617. Bro kyrka.

Pl. 5.

Litteratur: B 267, L 312, D 1: 1. J. Bureus, Runakänslanäs läräspan (1599), Fa 6 s. 69 n:r 126 (Bureus' egen uppteckning), s. 93 n:r 8 (Aschaneus), Fa 5 n:r 31, Fa 1 s. 10, Fa 13 s. 154, Fa 14 s. 153, 240; M. Aschaneus, F b 12 s. 85; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1684 (i Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 200, Vita Theoderici (1699), s. 484, Monumenta Uplandica (1710), s. 66; P. Dijkman, Historiske Anmärkningar (1725), s. 16, 97 f., 143, 161, Antiqvitates Ecclesiasticæ (1703), s. 10 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 178; N. R. Broeman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 51, 105 f., Dagbok 1760; J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 110; R. Dybeck, Reseberättelse (ATA) 1865, s. 9, 1866, s. 4; C. Säve, Sigurds-ristningarna å Ramsunds-berget och